

ТЕРМІНОСИСТЕМА ХОРТИНГУ У СПОРТИВНОМУ КОМЕНТАРІ

У статті розглянуто питання спортивної термінології, зокрема причини її активного розвитку. Проаналізовано терміни з галузі хортингу, вжиті у прямих трансляціях.

Ключові слова: спортивний коментар, спортивний дискурс, термін, терміносистема, хортинг.

The article deals with the problems of sports terminology, especially the reasons of its active development. The terms of horting are analysed in live stream.

Key words: sports comment, sports discourse, term, term-system, horting.

Спортивний медійний дискурс представлений не лише традиційними й давно відомими видами спорту, а й тими, що тільки популяризуються та відтворюють національний колорит. Йдеться про хортинг, що вважають національним видом спорту, коріння якого сягає в добу козаччини, хоча в офіційному статусі він перебуває не більше десяти років. Цей різновид бойових мистецтв загартовує спортсменів і фізично, і морально, відіграє важливу роль у національно-патріотичному та етичному вихованні, є своєрідною філософією та стилем життя. Одним із шляхів розповсюдження та донесення до громадськості відомостей про хортинг стали прямі інтернет-трансляції, які коментують безпосередні представники цього виду спорту.

Актуальність статті визначена потребою вивчення спортивних термінів у коментарях, що пояснюють національний вид спорту – хортинг, який віднедавна став об'єктом зацікавлення медійників і тільки починає потрапляти в ефір для загальноглядацького доступу.

Ставимо собі за мету схарактеризувати передумови виникнення, семантику та функції термінів, зафіксованих у прямих трансляціях, що розкривають особливості власне українського бойового мистецтва.

Мовотворчість коментатора, який у прямому ефірі знайомить глядачів із хортингом, поповнює лексичний рівень сучасної української мови галузевими лексемами. Ураховуючи те, що цей вид спорту маловідомий глядачам, під час трансляцій акцент зроблено на поясненні історії та основних правил двобоїв. Через це коментарі менш емоційні, ніж в інших видах спорту, і виконують переважно інформативну функцію.

На поповнення словникової бази активно впливають екстралінгвальні чинники, тому формування терміносистеми хортингу є логічним результатом упровадження нового виду спорту. Спортивна термінологія продовжує бути динамічною та відкритою системою. Дослідники зазначають: «Унаслідок інтенсифікації інноваційних процесів корпус спортивної лексики і термінології останнім часом значно зріс кількісно й посів вагоме місце серед інших тематичних підгруп лексики» [3, с. 360].

Назву досліджуваного виду спорту у словниках досі не зафіксовано, тож для розуміння походження та сутності терміна звертаємося до пояснення, розміщеного на офіційному сайті Української федерації хортингу: «Слово «Хортинг» походить від назви відомого в світі славетного острова Хортиця, де була розташована і діяла Запорізька Січ, яка відіграла прогресивну роль в історії українського народу. Ідея виникнення Хортингу, як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавались з покоління в покоління» [4]. Уважаємо, що спеціальна лексика нового, стратегічно важливого для розвитку державності виду спорту потребує активнішого вжитку в засобах масової комунікації та кодифікації в лексикографічних джерелах.

Термінологічну основу складають назви екіпіровки, спортсменів, змагального майданчика. Напр.: *А взагалі в розділі «Нокдаун» є хортівка, вона теж схожа на кімоно [2]; Зараз ми бачимо двоє маленьких хортингістів ведуть поєдинок [2]; Виходячи на хорт, ти усвідомлюєш, що можеш отримати на горіхи [2].* Ці терміни – похідні від назви виду спорту. Натомість інші елементи обладунків не є спільнокореновими зі словом «хортинг». Напр.: *Під одягом у них одягнена кіраса – додатковий захист для грудей [1]; Дівчата виступають у бітках, не в боксерських перчатках, а в додатковому спорядженні, що захищають їх руки [1].*

Сучасна українська мова поповнюється й двокомпонентними термінологічними сполуками, що називають різновиди хортингу. Федерація цього виду спорту займається розвитком численних відгалужень і промоуцією хортингу серед людей різних професій. Напр.: *Фітхортинг – це дівчата займаються і на степах, і без степів [2]; Навіть зареєстрували гирьовий хортинг [2]; Козацький хортинг: вони там в шароварах, з шаблями виступають [2]; Пожежний хортинг – це підготовка пожежників [2]; Є федерація військового хортингу [2].*

Оскільки хортинг віддзеркалює кращі українські традиції та є уособленням національного колориту, часто форма учасників представлена кольорами державного прапора. Відповідно до цієї особливості коментатор при швидкій зміні становища не називає прізвиська учасників двобоїв, а говорить про жовтого або синього бійця, замінюючи їхні персональні дані узагальненим перифразом. Напр.: *В цьому двобої, як бачимо, переміг жовтий босць [1]; Рефері піднімає руку синього бійця [1].*

Типовим лінгвальним явищем у коментуванні будь-якого виду спорту, побудованого на бійцівській боротьбі, виступає метафоризація як динамічний процес, наслідком якого є творення специфічної термінології. Як правило, у результаті подібних семантичних зрушень виникають назви прийомів та елементів боротьби. Ці лексеми відносно прямого значення виступають засобами вторинної номінації, але у спортивному дискурсі вони втрачають образність, уживаючись у прямому розумінні як лексичний еквівалент спортивного поняття. Серед термінів, що виникли на основі метафоричного перенесення, у коментуванні хортингу фіксуємо такі: *... перемогу здобув задушливим прийомом, виконавши ногами трикутник на ший суперника [1]; Вихід на гільйотину, схищує ноги жовтий під синім [1]; Зараз робить такий цікавий рух, називається криветка: виповзає за межі хорту [1]; Подвійний ключ у виконанні представниці Луцьку [1].*

Коли в коментаторів відпаде потреба знайомити українців зі специфікою національної спортивної візитівки, її термінологічним апаратом, глядач зможе спостерігати за видовищними двобоями у супроводі не лише інформативних, а й оригінальних та емоційних коментарів професійних журналістів. Отже, прогнозуємо перспективність вивчення лінгвального оформлення прямих трансляцій хортингу на вітчизняному телебаченні та в мережі Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кубок України з хортингу (канал «Kremen TV», 17.12.17) / Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=ilUV_RZhaM
2. Кубок України з хортингу у розділі «Нокдаун» (канал «Наживо», 25.11.17) / Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ddgA2tKmeDE>
3. Сушинська І. Структурно-семантична типологія спортивної лексики у текстах публіцистичного стилю / І. Сушинська, П. Давидов // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12. – Т. 1. – С. 359-364.
4. Українська федерація хортингу / Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.horting.org.ua/node/287> (дата звернення – 07.01.18 р.).

Рекомендує до друку науковий керівник доцент О.П. Карабута